A°. 1864. N°. 84. Vrijdag 21 October. Dertiende Jaargang.

DE LOCOMOTIEF.

SAMARANGSCH HANDELS- EN ADVERTENTIE-BLAD.

Abonnementsprijs per Jaar.
Voor SAMARANG .... *f* 18.—
„ JAVA en de BUITENBEZITTINGEN .... „ 20.—
De betaling geschiedt **vooruit.** — Brieven **franco.**
Verschijnt tweemaal 's weeks Maandags en Vrijdags.

HOOFD-BUREAU: te Samarang bij DE GROOT, KOLFF & Co.

Te	**Batavia**	bij G. KOLFF & Co.
„	**Soerabaija**	„ THIEME, KOLFF & Co.
„	**Cheribon**	„ A. A. RUZETTE.
„	**Tagal**	„ WED. DORT & Z°.
„	**Pecalongan**	„ J. C. SIMONET.
„	**Soerakarta**	„ DE GROOT, KOLFF & Co.
„	**Madioen**	„ JAMES DAVIDSON.
Te	**Pasoeroean**	bij WEYERMANS & Co.
„	**Banjoemaas**	„ M. S. CHERIMAN.
„	**Djocjakarta**	„ C. F. PHILIPS.
„	**Padang**	„ V. ZADELHOF en FABRITIUS.
„	**Makassar**	„ K. SUTHERLAND.
Voor	**Nederland**	„ JOH. NOMAN & Z°. Zalt-Bommel.

Prijs der Advertentiën.
Voor EEN tot TIEN Woorden voor **2** plaatsingen *f* 1.—
„ iedere volgende VIJF Woorden .... „ 050.
Behalve het Zegel voor den Lande.
De betaling geschiedt **vooruit.**— Brieven **franco.**
Advertentiën te bezorgen vóór **12** uur.

Vertrek van de Landmail,

VRIJDAG 28 October.

Mekka en Nederland.

Er is reeds zoo dikwijls gesproken over de stelselloosheid van onze koloniale politiek, dat het thema als vrij veroudered mag aangemerkt worden. Maar bij de behandeling van Indiesche toestanden komt men er tegen wil en dank telkens op terug, even als een reiziger in een vreemd land telkens het gemis moet betreuren van een vertrouwbaren leidsman. Zoo gaat het ook ons. Herhaaldelijk hebben wij reeds gewezen op de zwevende staatkunde, welke hier gevolgd wordt, en nu wij 't een en ander in 't midden zullen brengen omtrent de vrijheid van godsdienst, welke den Javaan is vergund, halen wij een nieuw voorbeeld hiervan aan, naar 't ons voorkomt. Zal dit algemeen toegestemd worden, en als het toestemming te beurt valt, zal het dan ook algemeen afkeuring vinden? Wij betwijfelen het. Misschien zijn er, die in dergelijke vrijheid niets meer zien, dan de toekenning van een bepaald recht, van een onbetwistbare bevoegdheid, en zij kunnen wel niet anders, dan de Regeering een diploma — we hadden bijna *oktrooi* gezegd — aanbieden van humaniteit en Java opnemen onder hun zaligsprekingen. De meesten echter, hopen wij, deelen die zienswijze niet, al zijn ze ook nog zoo doordrongen van het doelmatige van Art. 1 van het Regeerings-Reglement — dat den onderdaan in Nederlandsch-Indië *voorschrift*, om gehoorzaamheid en bovendien *eerbied* te koesteren voor het Goevernement, — en al zijn ze ook nog zoo vurige ijveraars voor de vrijheid van den mensch in haar ganschen omvang. Zij zullen het veeleer de Regeering als een inkonsekwentie toerekenen, om in het ééne opzicht den Inlander te behandelen als een kind, dat alleen door een sterken en naauw sluitenden leiband voor vallen kan behoed worden, en hem in andere zaken weêr te beschouwen als een zelfbewust wezen; om hem van den eenen kant ongeschikt te verklaren voor het genot van individueel grondbezit, voor opheffing van den meest slaafschen dwang, en hem daarentegen in het godsdienstige een vrijheid te laten, grooter dan menig volk in Europa nog geniet. Zij kunnen het ook geen zegen achten voor Java, om overstroomd te worden met een heirleger van dweepzieke priesters, *hadjis* en *santris*; maar heeten dit voor 't moederland, zoowel als voor de kolonie een vloek.

Hier verwachten wij een tegenwerping: de Javaan is niet fanatiek! En men toont dit aan door een opsomming van hetgeen men bij den Inlander, als in strijd met de leer van den Koran opmerkt: de vrouwen dragen geen sluiers; de wijn en spirituoza worden niet vermeden; de honden zijn huisdieren en eten dikwijls uit het rijstblok, zonder dat het vervolgens weêr schoon gemaakt wordt; de voorgeschreven gebeden worden niet gehouden; de helden van de Indiesche mythe: Ardjoeno, Desterata en andere hoofdfiguren van de *wajang* zijn beter bekend dan Mahomet, en, om van de kluizenaars *(tapa's)* niet te spreken, algemeen heerscht bij den Inlander bijgeloof, dat zich uit in vereering van beelden uit den Hindoe tijd, van sommige tijgers, kaaimannen, uilen, enz., en niet minder van een aantal booze geesten: *tjoelik* en dergelijke, in een geloof aan „gelukkige dagen" en op vele andere manieren. En ten slotte roept men met de HH. v. HOËVELL, v. RHIJN of BRUMUND ironiesch uit: „o, die fanatieke Javanen!

Die spot is echter eenigsints ongegrond; de bewering, dat de Islam op Java geen wortel geschoten heeft, dat zijn invloed dus weinig beteekent, verdient o. i. niet onvoorwaardelijk, niet volkomen geloof. Ook in dezen wachte men zich voor al te groote zucht om te generalizeeren, en uit den toestand van eenige individuen, van een paar Regentschappen of van één Residentie besluite men zoo maar niet dadelijk tot identiteit met het geheele volk, met het geheele land. Zulke konkluzien zijn in den regel valsch. Ook hier zou dit het geval wezen. Want terwijl op de eene plaats het geloofsleven slechts uiterst weinig ontwikkeld is, heeft het op een andere een krachtigen wasdom gevonden; terwijl hier het Mahomedanisme verlaagd werd tot een weinig beteekenende vorm, drong het elders door in merg en been en uit zich in een onverbeterbaar fatalisme en schier onverholen minachting van onreinen. Datzelfde verschijnsel, datzelfde verschil in de opvatting en uitoefening van een godsdienst, vertoont zich in elk werelddeel en in elk rijk; velerlei oorzaken brengen het te weeg: de feiten van voorheen, de geschiedenis, en niet minder ook dikwijls luchts- en grondsgesteldheid. En dat het op Java niet gemist wordt, mogen wij niet alleen bij *analogie* aannemen; maar de ondervinding van bevoegde beoordeelaars, die een groot gedeelte van hun leven hier doorbrachten en met een helder oog de toestanden van vier of vijf of meer gewesten konden leeren kennen, zal dit, dunkt ons, wel voldingend bewijzen. 't Blijkt trouwens uit de statistiek. Overeenkomstig gemaakte berekeningen — en als we ons niet vergissen, waren ze officiëel! — zijn de cijfers, die voor de verschillende gewesten de massa priesters aantoonen, zeer uiteenloopend, zonder dat ze op een evenredige wijze afhangen van de bevolkings-staten. Het verschil in godsdienstige en zedelijke — of wil men psychologiesche — gesteldheid der inwoners zal wel hiervan de voornaamste rede zijn.

Daarbij komt, dat mogen al eenige voorschriften van den Koran niet opgevolgd worden, andere weêr stipte en schier algemeene naleving vinden, zooals het besnijden, het vasten in de maand Ramadan, het niet gebruiken van zwijnenvleesch en — dit moeten wij vooral niet vergeten! — het blinde fatalisme, het lijdelijk aanhangen van de leer van het noodlot. En wat het drinken van wijn of sterken drank betreft en het voeden van bijgeloof, 't is waar, men merkt het eerste dikwijls op — vooral bij de zeer beschaafden (!) onder de Inlanders, die door hun omgang met Europeanen het voorbeeld van JOB trachten na te volgen, 1) en het fabrikaat van *John Alberty* of *A. v. H.* graag lekkeren — en 't laatste mag men gerust een volkskwaal noemen; — maar houdt de Kristen op, uit een dogmatiesch oogpunt een Kristen te zijn, indien *hij* tegen het gebod van *zijn* godsdienst zondigt, of indien hij geloof slaat aan voorteekenen en allerlei wonderen? Is dat zoo, dan worden er waarlijk bitter weinig gevonden en het getal van 200 millioen mag men dan minstens wel décimeeren! — Ook misleide men zich niet door schijn! Er is menige Inlander, in tegenwoordigheid van Europeanen zeer liberaal, zooals men het gelieft te noemen, Mahomets leer in het spreken of handelen voor dwaasheid uitkrijtende, maar die, in de omgeving van zijn geloofsgenooten, zich den eerbiedigsten volgeling van Mekka's profeet betoont. De staatkunde is aan huichelarij helaas, maar al te dikwijls niet vreemd, en hoe dom de Javanen over het geheel ook mogen zijn, meer dan één onder hen is een echte politikus, in den geest van Macchiavelli te verstaan.

Wij stappen echter van die kwestie af; of de Inlanders een Mahomedaansche dan wel een Hindoe-Mahomedaansche godsdienst belijden, laten wij hier verder onbeslist. Maar dit kunnen wij niet nalaten, op te merken, dat de Javaan beheerscht wordt door zijn priesters, zijn *Hadjis* en *Santris* en dat die heerschappij verderfelijk is voor hem zelf en verderfelijk niet minder voor Nederland. Dit moeten wij in herinnering brengen, dat die geestelijken als roofdieren azen op het goed der Javanen, dat de *pitra* gegeven wordt en de *djekat* geofferd en de *slamettan* niet gemist en de *moeloeddan* niet vergeten en de *rasoel* evenmin, en dat er nog veel meer wordt geëischt en veel meer wordt afgeperst. Dit moeten wij tot waarschuwing bijbrengen — en als het noodig is, roepen wij de geschiedenis tot getuige! — dat die geestelijken de volksmenners zijn bij uitnemendheid, de gevaarlijkste onruststokers tegen het Nederlandsche bestuur, de doodsvijanden van al, wat zich Kristen noemt. En dan vragen wij, dat er maatregelen worden beraamd en uitgevoerd, waardoor de „kleine man" niet langer zal zijn overgeleverd aan gewetenlooze huichelaars en het ontzag voor het Nederlandsche Goevernement niet langer ondermijnd door dweepzieke Hadjis en Priesters. Indien er waarachtig gevolg zal gegeven worden aan Art. 55 van het Regeerings-Reglement, indien dat artikel iets anders zal blijken dan een *nudum praeceptum*, indien onze Regeering wezentlijk rechtvaardigheid en eerlijkheid en veiligheid wil, dan dient de policie verbetering te ondergaan en vermeerdering, en het besluit van 13 Julij 1859 2) herziening. Zooals dat besluit nu is liggende, is het met dat van 25 Januarij 1860 niet bij machte, om het thands steeds aangroeiend getal bedevaartgangers te beperken. 3)

Wat toch beteekent het, dat een Inlander, die naar Mekka wil gaan eerst dán vergunning erlangt, wanneer de Regent of de Ronggo of de Pattih verklaart, dat de Aspirant-Hadji de middelen bezit voor de heên- en terugreis? Al heeft deze geen enkelen gulden, dan kan hij toch heel goed de reis ondernemen; hij neemt maar voor een dag wat geld op bij den een of anderen, dat laat hij aan den Regent zien en deze vindt het voldoende voor den tocht en ook voor het onderhoud der achterblijvende betrekkingen. In de meeste gevallen zal hij nog niet eens noodig hebben, om zich zooveel *soesah* te geven; als hij slechts aan den Regent of diens plaatsvervanger zegt, dat hij naar Mekka wil gaan, dan komt hij gewoonlijk wel klaar. Zulk een voorzorgsmaatregel, om het vermenigvuldigen van de kwasi-Mekkagangers te vermijden, beduidt waarlijk niets; evenmin het voorschrift, aan den houder van de pas: om ze overal, waar een Nederlandsch consul of consulair agent gevestigd is, ter visa aan te bieden. Ze doen immers bijna geen andere buitenlandsche plaatsen aan, dan Singapoer, dewijl ze niet verder behoeven te gaan dan die stad, om het *brevet* van heilige of de admissie tot knevelarij van hun landgenooten te verwerven? Kon onze Regeering er toe besluiten, om, hoofdzakelijk tot weering van bedrog bij de bedevaarten, een gemagtigde, b. v. een consulair agent te Mekka aan te stellen, dan zou dit zeker voordeelig werken. Doch zoolang dit niet is geschied, zoolang er nog niet ten wille van Nederland, ten wille ook der Javanen de daarvoor noodige som van het Batig Saldo afgezonderd wordt, kan het Goevernement toch dit eene middel bij voorbaat aanwenden: om in Art. 2 van het besluit van 6 Julij 1859 het woordje *Regent* te vervangen door *Resident* of *Assistent-Resident*. — Dan heeft men een minste recht om te verwachten, dat aan de vereischten naauwgezetter zal worden voldaan, waar men nu nog geen grond vindt, om zoo iets te hopen.

V. K.

(1 We bedoelen het wijn drinken!

2) Voor wie dit besluit niet mocht kennen, laten wij het hier volgen:

Bedevaartgangers, bepalingen ten aanzien van hen, die zich ter bedevaart naar Mekka wenschen te begeven.

IN NAAM DES KONING!

De Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië;

Den Raad van *Nederlandsch-Indië* gehoord;

Allen, die deze zullen zien of hooren lezen, Salut! *doet te weten:*

Dat Hij in aanmerking nemende:

dat het der regering gebleken is, dat in de laatste jaren vele ingezetenen van *Java* en andere eilanden, behoorende tot *Nederlandsch-Indië*, hunne woonplaatsen verlaten, met het doel of onder voorwendsel van zich naar de, volgens hunne belijdenis, heilige plaatsen van *Mekka* en *Medina* te begeven, zonder van voldoende middelen tot het doen der heen- en terugreis voorzien te zijn, of voor de verzorging van hunne achterblijvende gezinnen, gedurende hunne afwezigheid, maatregelen genomen te hebben;

dat het gevolg daarvan is, dat vele welgezinden onderweg van kommer en gebrek omkomen, terwijl hunne betrekkingen in ellende blijvende verkeeren, en anderen terugkomen, zich den naam van *Hadji* aanmatigende en daarvan de kleederdragt aannemende, zonder ooit de heilige plaatsen te hebben bezocht;

dat uit een opzettelijk daartoe ingesteld onderzoek is gebleken, dat van 12985 personen, aan welke in de laatste zes jaren passen naar *Mekka* zijn uitgereikt, slechts 5594 zijn teruggekeerd, van welke laatsten een niet onaanzienlijk getal vermoed wordt nimmer *Mekka* te hebben bereikt;

dat deze toestand, welke aan vele regenten en hoofden en andere achtingswaardige Mohamedanen ergernis geeft, dringend voorziening eischt;

En willende maatregelen van voorziening ter zake nemen;

Lettende op de artikelen 20, 29, 31, en 33 van het reglement op het beleid der regering van *Nederlandsch Indië;*

Heeft goedgevonden en verstaan:

Art. 1. Ieder, hetzij man of vrouw, behoorende tot de inheemsche bevolking onder het gezag der *Nederlandsch Indische* regering, die zich ter bedevaart naar *Mekka* wenscht te begeven, blijft gehouden, zich bij het bestuur van het gewest zijner inwoning te voorzien van eene reispas.

2. Deze passen moeten worden aangevraagd door tusschenkomst van de betrokkene regenten, of bij ontsteltenis van dezen, van zoodanige hoofden als de regenten vervangen.

Geene passen worden verleend, als op hunne voordragt en verklaring, dat de aanvragers om passen de middelen bezitten voor de heen- en terugreis en behoorlijk hebben voorzien in het onderhoud hunner achterblijvende betrekkingen, gedurende hunne afwezigheid.

3. Wanneer de houder eener pas naar *Mekka* op plaatsen komt, waar een Nederlandsch consul of consulair agent gevestigd is, is hij verpligt die aan denzelve ter visa aan te bieden.

4. De van de reis teruggekeerde personen zijn gehouden bij hunne terugkomst in *Nederlandsch Indië* zich onverwijld te melden bij het bestuur der plaats hunner eerste aankomst en daar te doen afteekenen de aan hen verleende reispas, welke alsdan geldig zal zijn voor de verdere reis naar de plaats hunner bestemming.

Daar aangekomen zijnde, moeten zij zich onverwijld aanmelden bij het gewestelijk bestuur, waarvan, zoomede van hunne terugkomst, op de pas, die in hun bezit wordt gelaten, aanteekening wordt gehouden

5. De van de bedevaart naar *Mekka* teruggekeerde personen zullen zich voorts aanmelden bij den regent, of het dezen vervangende inlandsche hoofd, binnen wiens ressort hunne woonplaats gelegen is, en zal deze, in tegenwoordigheid van eenen priester en des geraden geacht ook van eenen achtenswaardigen hadji, zich door ondervraging overtuigen, of de teruggekeerde werkelijk de heilige plaatsen heeft bezocht en bij bevinding, dat dit zóó is, hem daarvan een certificaat uitreiken, door de bij het onderzoek aanwezigen en den belanghebbende mede onderteekend, waarvan door den regent wordt kennis gegeven aan het hoofd van gewestelijk bestuur.

Zij, die bij dit onderzoek blijken *Mekka* niet te hebben bezocht, bekomen geen certificaat en mogen niet dragen de voor hadji's bestemde kleeding, op straffe eener boete van *f* 25 tot *f* 100 voor elke overtreding.

Gelijke straf is van toepassing op hen, die in verzuim zijn gebleven bij hun vertrek naar *Mekka* eene reispas te liggen, zoomede op het verzuimen van het bepaalde bij de artikelen 3 en 4.

7. Van de voor bedevaartreizen naar *Mekka* verleende reispassen worden door de hoofden van gewestelijk bestuur aangehouden afzonderlijke registers, volgens het aan deze ordonnantie gehecht model, waarin ook aanteekening wordt gehouden van de teruggekeerde bedevaartgangers.

En opdat niemand hiervan onweteudheid voorwende, zal deze in het Staatsblad van *Nederlandsch Indië* geplaatst, en, voor zooveel noodig, in de *Inlandsche* en *Chineesche* talen aangeplakt worden.

Gelast en beveelt voorts, dat alle hooge en lage collegiën en ambtenaren, officieren en justicieren, ieder voor zooveel hem aangaat, aan de stipte naleving dezer de hand zullen houden, zonder oogluiking of aanzien des persoons.

Gedaan te *Batavia*, 6 Julij 1859.

Uitgegeven den *dertienden* Julij 1859.

De Algemeene Secretaris,
A. LOUDON.

CHS. F. PAHUD.
De Algemeene Secretaris,
A. LOUDON.

In dat van 25 Jan. 1860 (*Staatsblad* 1860 No 7) *wordt nog den Hoofden van Gewestelijk bestuur aangeschreven, om op de passen, door hen uit te reiken aan personen, welke zich naar Mekka wenschen te begeven, bekend te stellen den naam van het schip waarmede de reiziger vertrekt en zulks ook te betrachten ten aanzien van die passen, welke zijn afgegeven in binnen 's lands gelegene residentiën en door den houder ter invulling behooren te worden aangeboden ter plaatse, van waar het vaartuig vertrekt,*

3) In het Regeringsverslag (over 1858) zien wij, dat het aantal Hadji's in [illegible] Java naar Mekka vertrokken 3317 bedroeg, tegen 136 in 18[illegible] en [illegible] in **1850**. Het aantal Mohammedaansche geestelijken op Java bedroeg toen 59,641 op eene bevolking van 11,500,000 zielen. Zie voorts over dit onderwerp G. K. NIEMANN, Inleiding tot de kennis van den Islam, ook met betrekking tot den Indischen Archipel. Rotterdam 1861.

In 1860 vertrokken van Java en Madura 943 Hadji's, tegen 1564, die van daar terugkwamen.

The rigth man in the rigth place.

Deze woorden hebben te Solo eenig gewigt gekregen, sedert den, in verscheidene dagbladen destijds besproken, twist tusschen de Heeren LION en NIEUWENHUIJZEN, waarbij de Heer ROORDA VAN EIJSINGA nog als verdediger van den laatste optrad. Na al dat geschrijf en wedergeschrijf, afgifte van certificaten heên en terug, rondzending van lijsten tot aanbieding van cadeaux (wier aanneming 't Gouvernement wijselijk heeft geweigerd), na al de feesten over en weder, welke gewoonlijk het vertrek van een Resident te Solo kenmerken, werd aller aandacht bijzonder gevestigd op de handelingen van den nieuwen Resident, omdat met al die speeches en schoone dagblad-artikelen de policie en daarmede 's landhuurders dierbaarste belangen niet werden gebaat. Daarenboven was het bekend, dat den nieuwen Resident een massa zaken ter afdoening zouden worden aangeboden, die men den ouden Resident niet ter beslissing wilde voorleggen, omdat het nu eenmaal vaststond, dat de oude Resident zeer tegen den landverhuur gestemd was, daarin niet zag, wat deze werkelijk is, namelijk eene ontzaggelijke verbetering in het lot der Javanen, maar daarin uitsluitend wilde gevonden hebben, het verkorten der regten van den zwakkere door den sterkere van den overheerschten armen Inlander door den overheerscher van 't blanke ras. Gespannen dus was de verwachting bij de komst des nieuwen Residents, omdat aan zijn beheer zoude zijn overgelaten het al dan niet voortbestaan van den landverhuur; niet door deszelfs feitelijke opheffing, doch — met het voetspoor zijns voorgangers drukkende, — het crediet, waaraan elke speculatie en dus ook de landverhuur behoefte heeft, te ondermijnen. Niet dat daarmede wil gezegd zijn, dat de Heer NIEUWENHUIJZEN het ongeluk der landhuurders beoogde, want daartoe had hij een te goed hart, maar tusschen willen en doen is zoo'n hemelsbreed onderscheid, dat daarmede menige goede zaak glad bedorven wordt. Ook de Heer ROORDA v. EIJSINGA (het Handelsblad merkte zulks reeds op) wilde het goede en elk die hem kent, weet, dat hij de eerste zoude zijn, die terugdeinst voor de gevolgen die zijn schrijven dd. 25 Junij jl., getiteld „Solo en de Resident NIEUWENHUIJZEN," kennelijk ten doel lag. Het Gouvernement begreep dan te regt, dat de landverhuur eene krachtige opheffing noodig had van den op hem gelegden blaam niet alleen in dit, doch in onderscheidene andere dagblad-artikelen, die zeer gewis het hunne hebben bijgedragen, om het crediet van den landverhuur weg te nemen en de millioenen kapitaal zoo Nederlandsche als Indische, [illegible] zaken, op losse schroeven te zetten. Een der eerste daden van den nieuwen Resident zou dus moeten bestaan, — wilde hij den regten weg op, — in het [illegible] van het Europisch element, hetgeen hij dan ook reeds dadelijk bij de overname op een eclatante manier deed met te verklaren dat de partikulieren niet voor de ambtenaren, maar omgekeerd de ambtenaren voor aller belangen waren aangesteld.

Daardoor stelde hij onmiddelijk grenzen aan den vernederenden toon, waarmede de landhuurders in den laatsten tijd te Solo waren bejegend, hetgeen door hem nog in de volgende dagen werd bevorderd, met onmiddelijk elk, die hem kwam spreken, tot hem toe te laten, en niet sommigen hunner, zelfs vroeger, ten spot van oppasser en Chinees, uren lang met zwarten rok en witte das aan, in de voorgallerij van het kantoor of van 't Residentie-gebouw te laten schilderen: — hij begreep in één woord de toestanden, gelijk die werkelijk zijn, namelijk dat de kracht en waardigheid van den Resident van Solo tegen over het Inlandsche hof alleen kan uitgaan van de handhaving van het Europisch element, en dat van 't zelfde oogenblik de Resident dat pieddestal verlaat, hij ook geisoleerd in de arène staat en niet meer bij magte is, de teugels in de hand te houden. Geslingerd tusschen het eene element en het andere, slecht voorgelicht, en niet in staat, om met helderen blik het geheel te overzien veel minder te beheerschen, komen alsdan personele hartstogten en côterien in het spel, die in elk geval van Regerings-handelingen verwijderd dienen te blijven, om de zaken niet in spoorlooze wanorde te doen voortloopen en van de eene ongerijmdheid in de andere te doen vervallen. Op Solo het schoone motto te huldigen van het verdedigen van den zwakkere tegen den sterkere, omdat de Europeanen zich in dagblad-artikelen en op andere wijze kan verdedigen en de Inlander niet, zoude miskennen zijn de Solosche toestanden en deze verwarren met die der Gouvernements-provinciën, waar de handelaar en planter tevens als gezaghebber tegenover den Inlander staat, terwijl op Solo de Inlander grondeigenaar, de Europeaan huurder is, mitsdien de eerste het heft, de tweede slechts het lemmet in handen heeft. Alsnu in strijd met hetgeen overal in beschaafde landen plaats vindt de eersten quand-même in vaak ingebeelde regten te handhaven, zoude aanleiding geven tot het ontstaan van een massa vexatiën, waarover juist de landhuurders zich in den laatsten tijd zoo zeer te beklagen hebben gehad. Daar, waar de Europesche huurder soms uren moet antichambreren, tot het verkrijgen van de faveur om den Inlandschen grondeigenaar te mogen spreken, daar stellig rijzen de vexatiën als paddestoelen uit den grond, bijaldien aan willekeur niet paal en perk gesteld wordt. Te vergeefs waren de wenken, om huishoudelijk te verordenen de hoegrootheid der te verstrekken cadeaux bij inhuur, bij overschrijving, bij het geven der handteekening (tjap); niets baatte, de eischen werden al hooger en hooger opgevoerd, en aan deze ongelimiteerde handelingen aan de eene zijde en vernederende gesprekken en dagblad-artikelen over den landverhuur aan den anderen kant mag veilig worden toegeschreven het discrediet, waarin de landverhuur tegenwoordig staat.

Dit discrediet is nu zoo groot dat reeds vergaderingen worden gehouden, om middelen daartegen te beramen, latende het zich aanzien dat, indien daarin geen verbetering komt, verscheidene landen zullen moeten worden verlaten en aan de eigenaren teruggegeven. Trouwens de lasten en vexatiën zijn zoo vermeerderd in de laatste 5 jaren, dat men moeite heeft, om zelfs met de meeste werkzaamheid er boven op te komen.

Men kan dus begrijpen, met hoedanige belangstelling de handelingen van den nieuwen Resident worden nagegaan, ook in zake der politie, welke, in den laatsten tijd al slechter en slechter geworden, op sommige landen geen rust deed bestaan en roof en diefstal vrij spel lieten, om de veiligheid van persoon en goederen tot de pia vota terug te brengen. Dat alle takken van nijverheid onder zoodanigen toestand gebukt gingen, vordert geen betoog, ongesproken nog van de verwarring in de houtzaken, waardoor geen huis meer gebouwd, geen praauw op de groote Solorivier meer op stapel, zelfs niet gerepareerd kan worden, zoodat het transport der producten langs de Solorivier en de huishuren aanmerkelijk gestegen zijn. Van de wegen en bruggen, welke in zoo'n ellendigen toestand door den nieuwen Resident zullen ontvangen worden, willen wij niet spreken; eenige krachtige bevelen daartoe zijn voldoende, om deze te verbeteren; maar geheel anders is het met den landverhuur uit zijnen gedrukten toestand te redden, zonder de eigenaren, die zooveel voet hebben gekregen, te verbitteren. Daartoe behoort groote zedelijke moed, gepaard aan kennis van den Inlander, diens taal en der bestaande toestanden. Daar behoort handelen toe, en niet alleen schrijven en eeuwig schrijven waardoor de werkzaamheden zoo verdubbelen, en de mindere ambtenaren zoo buiten alle verhouding worden gedrukt. Daartoe behoort eindelijk groote algemeene kennis, om de mindere ambtenaren en partikulieren niet van zich af te stooten, doch te doen medewerken tot het voorname doel, namelijk het effen houden der weegschaal, waarin de belangen van elk, zoo vriend als vijand, zoo groot als klein, zoo magtig als zwak zullen gewogen worden. Of die man alsnu voor Solo gevonden is, zal de tijd leeren, doch de wijze, waarop thans de politie en de belangen van den landverhuur worden behartigd, en reeds groote verbetering ondergaan hebben, wettigt het gevoelen, dat de tegenwoordige Resident is „the right man in the right place." Door de hulpvaardige wijze waarmede hij een ieder bejegent, neemt hij aller welwillendheid in, en verzekert hij zich de hulp van allen, terwijl de manier, waarop hij een verzoek weigert van dien aard is, dat de verzoeker gevoelt, dat het leed doet, dat het verzoek niet ingewilligd kan worden. Zoo voortgaande geve 't Opperwezen, dat hij nog lang het gewigtige Solo mage beheeren en nuttig zijn voor Moederland en Koloniën, wier kapitalen in zoo groote massa daar, in ondernemingen, gevestigd zijn!

EEN LANDHUURDER.

SOLO, *den 14den October* 1864.

Bekendmakingen.

(*Voor het land.*) Wordt bekend gemaakt, dat op Donderdag den 10 November aanstaande des morgens ten 10 ure ten residentie kantore te *Samarang* eene uitbesteding bij inschrijving zal worden gehouden voor de levering van

2000 Nederlandsche ponden loodwit, prijslijst No. 2586

200 Nederlandsche kannen gekookte lijnolie, prijslijst No. 2884

100 idem ongekookte lijnolie, prijslijst No. 2883

182 Ned. ponden ijzer voor hang bengels plat 1¼ op ¼ d^m, prijslijst No. 4983

122 idem ijzer voor ankers □ ¾ duim, prijslijst No. 4959

160 idem ijzer rond ¾ duim voor spijlen, prijslijst No. 4926

SAMARANG *den* 14 October 1864

De Resident,

(2211) KEUCHENIUS.

Op Zaturdag den 29sten dezer,

zal voor het

AFDEELINGS-KLEEDINGMAGAZIJN

alhier, publiek worden verkocht eenige overtollige goederen, als:

Wollen Dekens, Zwart Laken, ledige Vaten, enz., enz.

SAMARANG, *den* 21 *October* 1864. *De Onder-Intendent 1e Klasse in de 2e Militaire Afdeeling op Java,*

(2212) H^r. VEMER.

(*Voor het Land.*) Voor de STEENBAKKERIJ van het Genie-Departement te *Banjoe Biroe* is **Djatie-Brandhout** benoodigd; personen, genegen voor de levering daarvan eene overeenkomst aantegaan, gelieven zich te vervoegen te *Willem I* aan het bureau van den Onder-Directeur der Genie, alwaar nadere inlichtingen te bekomen zijn. (2213)

WILLEM I, *De Onder-Directeur der Genie.*
den 19*en October* 1864. (W. G.) STEINMETZ.

IN-OFFICIEEL GEDEELTE

Aangeslagen Vendutiën.

Op MAANDAG den 24sten October, ten huize van den Kapt. *Varkevisser*, (Pontjol.)

In het Vendu-Locaal van *Torleij Duwel.*

Op DINGSDAG den 25sten October, in het Vendu-Locaal van *Soesman & Co.*

En ten 10 ure van 2 Erven, wijk Lt. C No. 254^b en No. 254^f, en een Pakhuis met Bijgebouwen en 14 Steenen Pedakken Lt. I No. 41 en

Bij den Pachter der Pandjeshuizen.

Op WOENSDAG den 26sten October, in het Vendu-Locaal van *Chevallier & Co.*, en

Bij den Pachter der Pandjeshuizen.

Op DONDERDAG den 27sten October, in de Toko van den Heer *J. P. Brandes*, en

In het Vendu-Locaal van *de Lyon & Joosten.*

Op VRIJDAG den 28sten October, in het Vendu-Locaal van *Thooft & Co.* en

Onder de loodsen aan den weg naar den Boom van diverse Houtwerken.

Op ZATURDAG den 29sten October, in het Afdeelings-Kleedings-Magazijn.

Geboorten.

Bevallen van eenen *ZOON*, vrouwe G. A. DE KOCK, geboren *Verbrugh*.

NGOEPIT, 3 *October* 1864. (2265)

Sterfgevallen.

Heden morgen ontsliep na eene korte doch hevige ziekte mijn geliefd kind HENDRIK JACOBUS HENNIGE, 2de Luitenant-Kwartiermeester in den ouderdom van 24 jaren.

D. M. FELDERS,
Weduwe Hennige.

Eenige en algemeene kennisgave. (2206)

AMBARAWA, 7 October 1864.

Op den 3den dezer overleed alhier mijn' geliefde broeder de WelGeboren Heer Jonkheer H. J. W. A. OETGENS VAN WAVEREN PANCRAS CLIFFORD, in den ouderdom van 31 jaren.

P. A. OETGENS VAN WAVEREN PANCRAS CLIFFORD

SAMARANG, den 20 October 1864. (2266)

OFFICIEEL GEDEELTE.

Bij besluit van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië van 13 October 1864, No 9, is de Gouverneur van Sumatra's Westkust aangeschreven om den eerwaarden heer A. P. C. van Moorsel te erkennen als pastoor te Padang.

DOOR ZIJNE EXCELLENTIE DEN GOUVERNEUR-GENERAAL
zijn de volgende beschikkingen genomen:

CIVIEL DEPARTEMENT.

ONTSLAGEN: Eervol, uit 'slands dienst, de schout te Padang J. H. C. F. Ahrens. Uit 'slands dienst, de onderkommies der eerste klasse bij de kontrôle en recherche te Batavia, C. Wenke.

VERLEEND: Een tweejarig verlof naar Nederland, wegens ziekte, aan den ingenieur der tweede klasse bij de burgerlijke openbare werken, chef der vijfde waterstaats-afdeeling, A. F. Goudriaan, aan den hoofd-onderwijzer der gouvernements eerste lagere school te Samarang J. Wilkens, en aan den onderschout bij de policie te Samarang B. P. Schoenmaker.

BENOEMD: Tot president van den raad van justitie te Batavia, de raads-heer in het hoog-geregtshof van Nederlandsch-Indië mr. J. de Wal. Tot ontvanger der inkomende- en uitgaande regten te Padang (Sumatra's Westkust), de kontroleur der inkomende- en uitgaande regten te Probolingo H. Schouten. Tot schout te Padang, de opziener der tweede klasse bij de kultures ter Sumatra's Westkust, J. A. Duim. Tot onderschout bij de nieuwe gevangenis voor Europeanen en daarmede gelijkgestelden aldaar, A. S. de Bok. Tot tweeden onderwijzer aan de gouvernements derde lagere school te Batavia, de onderwijzer aan de gouvernements lagere school te Fort de Kock (Sumatra's Weskust), J. A. Imminck.

Bij de op te rigten School te Tondano in de Minahassa (Residentie Menado), voor de zonen van de Hoofden der bevolking en de Mannelijke Afstammelingen van aanzienlijke geslachten, die eenmaal tot het Bestuur zouden kunnen geroepen worden.

Tot eersten besturenden onderwijzer, de besturende onderwijzer van de gouvernements lagere school te Menado L. G. van der Hoek. Tot tweeden onderwijzer, de ondermeester aan de Gouvernements lagere school te Menado, L. Maugindäan.

SCHUTTERIJEN, enz.

Bij de Schutterij te Batavia.

ONTSLAGEN: Op verzoek, eervol, de eerste luitenant, sekretaris van den krijgsraad, F. W. Boes Lutjens.

BENOEMD: Tot tweeden luitenant, sekretaris van den krijgsraad, de schutter mr. G. J. B. Hennij van het korps.

Bij de Schutterij te Makassar.

ONTSLAGEN: Op verzoek, eervol, wegens vertrek, de tweede luitenant-adjudant J. P. Krabbe.

BENOEMD: Tot tweeden luitenant-adjudant, de sergeant van het corps, C. J. van Waesberge.

MILITAIR DEPARTEMENT.

ONTSLAGEN: Eervol, uis Z. M. militaire dienst, met behoud van regt op pensioen, de kapitein der infanterie A. W. F. H. Tuckermann, thans op non-aktiviteit.

GOEDGEKEURD,
dat door het Militair Departement
ZIJN GEPLAATST:

INFANTERIE. Bij het 5de bataillon, de tweede luitenant P. H. J. Oosthout; Bij het 9de bataillon, de tweede luitenant C. F. Ooijkaas:bieden onlangs uit Nederland alhier aangekomen.

ZIJN OVERGEPLAATST:

Infanterie. Bij het 1ste bataillon, de eerste luitenant F. J. L. Walpot, van het 9de bataillon. Bij het 3de bataillon, de kapitein F. A. Schiebelhout, van het garnizoens-bataillon der tweede militaire afdeeling op Java, de eerste luitenant B. van Moerkerken, van het korps pupillen, en de tweede luitenants M. J. Middelkoop en J. E. Ruzette, van het 12de en 5 bataillon. Bij het 4de bataillon, de eerste luitenant E. A. Daendels en de tweede luitenant P. van Kakum, van het 10de en 15de bataillon. Bij het 5de bataillon, de eerste luitenant W. Tengbergen, van het garnizoens-bataillon van Celebes en onderhoorigheden. Bij het 6de bataillon, de tweede luitenants S. P. Oudkerk Pool en J. L. Hamel, van het 1ste en 11de bataillon. Bij het 10de bataillon, de eerste luitenant C. van der Meulen, van het garnizoens-bataillon der Lampongsche distrikten, en de tweede luitenants A. C. W. F. Kortum en F. E. Hartmann, van het 11de en 3de bataillon. Bij het 11de bataillon, de eerste luitenant A. de Villeneuve en de tweede luitenant J. E. Schiltens, van de garnizoens-kompagnie van Bantam. Bij het 12de bataillon, de tweede luitenant H. J. de Bordes, van het 10 bataillon. Bij het 14de bataillon, de kapitein J. B. van Overvest en de tweede luitenant E. S. Tielemann, van het subsistentenkader te Soerabaija en het 8ste bataillon. Bij het 15de bataillon, de eerste luitenant R. J. G. M. de Bruijn, van het 3de bataillon. Bij het garnizoens-bataillon der tweede militaire afdeeling op Java, de eerste luitenant J. M. de Kok en de tweede luitenant H. J. Knijff, van het 3de en 6de bataillon. Bij het garnizoens-bataillon der Lampongsche distrikten, de tweede luitenant G. H. L. J. von Lubtow, van het 16de bataillon. Bij het garnizoens-bataillon van Palembang, de kapitein J. Teunisz, van het garnizoens-bataillon van Banka, en de eerste luitenant J. W. C. C. Hoijnck van Papendrecht, van het 12de bataillon. Bij het garnizoens-bataillon van Banka, de tweede luitenant C. W. Clute, van het 16de bataillon. Bij het garnizoens-bataillon der Wester-afdeeling van Borneo, de kapitein H. F. W. de Bruijn, en de tweede luitenant F. J. D. Paré, van het 2de bataillon, en de tweede luitenant J. D. Milder, van het 16de bataillon. Bij het garnizoens-bataillon der Zuid- en Ooster-afdeeling van Borneo, de kapitein F. van Genderen, L. J. Rhode en C. T. de la Chaux, de eerste luitenant G. S. C. Klerk en J. Knoop, en de tweede luitenants W. K. Staats en J. A. W. Aufderheijde, allen van het 9de bataillon. Bij het garnizoens-bataillon van Celebes en onderhoorigheden, de tweede luitenant J. J. Vriesman, van het 6de bataillon. Bij het garnizoens-bataillon der Moluksche eilanden, de kapitein F. C. A. Stoecker, van het 14de bataillon. Bij de garnizoens-kompagnie van Bantam, de eerste luitenant J. W. van Son, en de tweede luitenant W. O. van Erp, van het 11de en 10 bataillon. Bij het subsistenten-kader te Samarang, de tweede luitenant F. H. de Vogel, van het 3de bataillon. Bij het korps pupillen, de tweede luitenant W. H. Aussems, van het 2de bataillon; met bepaling, dat hij als zoodanig bij zijn wapen zal worden gevoerd à la suite."

Artillerie. Bij het materieel, de eerste luitenant A. F. Feith, van het personeel.

MARINE DEPARTEMENT.

ONTSLAGEN: Op verzoek, eervol, uit 'slands dienst, de baas-bankwerker bij de fabriek voor de marine en het stoomwezen te Soerabaija, W. P. Kok.

Telegram van BATAVIA.

VERLEEND:

Een tweejarig verlof aan den Kapitein der Infanterie *Eijpen*.

BENOEMD:

Tot Direkteur der finantiën, de hoofdkommies *v. d. Ven*.

Tot 1ste kommies bij die Direktie *Scipio*.

Tot 2de kommies bij die Direktie *Mulder*.

Tot kontroleur der 2de klasse *Saringa*.

Samarang.

Dezer dagen zag de Javaan RODO uit de dessa Medono (Kendal) dicht bij zijn woning een wild varken. Hij wilde het dier wegjagen, maar werd daarentegen aangevallen en op tien verschillende plaatsen dadelijk gewond. Eerst toen ging het woedende dier weg.

— Als een voorbeeld van de slechte kwaliteit van het ijs verhaalt men, dat gister avond om half zes, reeds al het ijs uit de Societeit Amicitia verdwenen was, niettegenstaande de hoeveelheid even groot was als vroeger, en het getal bezoekers niet vermeerderd. 't Is te hopen, dat hiernaar onderzocht worde!

— Het voorlaatste Nummer van de Javasche Courant behelst eenige wijzigingen in de voorwaarden voor de pacht van het slachten van varkens, enz.; wij komen hierop Maandag terug.

— Wij vestigen de aandacht op het wel begonnen maar op verre na nog niet voltooide, en nu hier en daar gestaakte uitdiepen van verschillende slooten bij en in deze stad. De nadering van de West-Moesson maakt het zeer wenschelijk, dat hierin voorzien worde.

Ingezonden Stukken.

Mijnheer de Redacteur!

Gij hebt de beleefdheid gehad, mij een exemplaar toe te zenden van de Oostpost, waarin een schrijven van den Heer ROORDA VAN EIJSINGA, aan mij gerigt, voorkomt. Wel is waar, had hij mij, gelijk hij zegt, reeds vroeger een particulieren brief gezonden, waarin voor een groot deel hetzelfde voorkwam; doch mij daarbij tevens te kennen gegeven, dat hij later in 't openbaar tegen mij zou opkomen. Ik besloot dus, dat af te wachten. Ik toch had in 't openbaar tegen hem geschreven, en — ik beken het, — met te veel hartstogt; 't was billijk, dat hij het ook in 't openbaar tegen mij deed. Hij heeft gewacht, tot het zwaard van DAMOCLES zou zijn gevallen, gelijk hij zegt. Dat zwaard was evenwel reeds lang gevallen vóór hij Soerakarta verliet. Waarom heeft hij niet hier zijn schrijven gepubliceerd? Dan had ik hem tot antwoord op *zulk* een schrijven een uitdaging kunnen zenden, zoo als mijn eer vorderde. Nu hij het echter heeft geprefereerd, eerst naar Soerabaija te gaan, en van daar uit zijn venijn over mij uit te storten, ben ik daartoe buiten staat; want 't is natuurlijk niet waard, om er voor naar Soerabaija te reizen, en hij is bovendien ziek en ongelukkig.

Hij heeft nog hier en daar een los gezegde opgevangen, dat hij tegen mij keert, als b. v. dat ik nog vóór twee maanden zou gewenscht hebben, dat de Heer N. toch Raad van Indië mogt worden. Hij roept daarvoor de autoriteit in van den Heer KUNST. Als de Heer KUNST er geen aanteekening van heeft gehouden (dat ik zeer betwijfel), dan zal hij wel niet zoo juist den datum weten van dien wensch.

In vroeger tijd kan ik zoo iets hebben gezegd. Nadat het bekende adres hier heeft gecirculeerd, dat ik *niet* geteekend heb, is het onmogelijk.

Maar bovendien. Daar men uit het schrijven van den Heer ROORDA VAN EIJSINGA dan nu weet, dat ik alles doe en zeg, met een vooraf overlegd en beraamd plan om de laagste bedoelingen te bereiken, zoo zal ik zeker met het uitspreken van dien wensch dan ook wel ten doel hebben gehad, naar de gunst van den Heer NIEUWENHUIJZEN te streven. Om dat doel echter te bereiken, had ik dan ook moeten zorgen, dat die wensch hem ter oore kwam. En dan was immers de Heer KUNST de man niet, aan wien ik dat had moeten zeggen?

Ik had dan immers mijn wensch aan niemand beter kunnen openbaren, dan aan den Heer ROORDA VAN EIJSINGA zelf, die dan wel de goedheid zou hebben gehad, dien over te brengen.

Heb ik dat ooit gedaan? De geheele toeleg van den Heer Roorda Eysinga om mij in strijd te brengen met mij zelven, is leelijk, hij zelf toch moet beter weten. En hier ben ik genoodzaakt, een beroep te doen op zijn goed geheugen. 't Is reeds lang geleden, dat ik tegen hem gezegd heb: „Gij gebruikt naar mijn oordeel uw talent tot schrijven slecht. Hoe is het mogelijk, dat gij op die wijze over den Heer N. schrijft. Het voornaamste vereenigingspunt tusschen u en hem schijnt mij te zijn uw gemeenschappelijke haat tegen den Heer Lion, en gij laat u door dien haat te ver vervoeren.

Hij heeft mij uit edelmoedigheid nog willen sparen. Ik twijfel er aan, of iemand iets van die edelmoedigheid ontdekt. Maar *ik* heb *hem* in dit schrijven gespaard, en opzettelijk alles geatreken, wat in de bitterheid en de verontwaardiging van mijn gemoed uit mijn pen was gevloeid om hem te krenken.

Ik heb hem aangetast in *zijn* point d'honneur — zijn schrijverstalent —; hij tast mij nu aan in 't geen hij weet, dat *mijn* point d'honneur is — mijn karakter als mensch, mijn waarheidsliefde, waarop ik hooger prijs stel dan op alle mogelijke schrijverstalent van de wereld.

Maar ik zal mij weten te zuiveren van den blaam, dien hij op mij geworpen heeft.

Hij wil nu zijn haat tegen mij aan andere personen endosseren, ook zelfs naar 't schijnt, aan die „edele" landhuurder Mr. S. Ik betwijfel het, of die wel bijzonder vereerd zal zijn met het brevet van adeldom, dat hij hem geeft, want die heeft me reeds lang ernstig gewaarschuwd tegen zijn beginselloosheid. Daar ik echter, zoo als men dan nu uit het schrijven van den Heer ROORDA VAN EIJSINGA weet, een leugenaar en een lasteraar ben, zoo kan ik natuurlijk niet vergen, op mijn woord te worden geloofd. Daarom, mijnheer de Redacteur, zal ik u in mijn geleidebrief den naam van dien Landhuurder opgeven. Hij woont thans te Samarang. Hebt ge dan lust en tijd dan kunt ge bij hem gaan, en uit mijn naam vragen of 't niet zoo is, en of ik het niet nog zeer zacht heb uitgedrukt (want ik word ook gewoonlijk van overdrijving beschuldigd). Dan zal u kunnen blijken, dat ik nu ten minste niet gelogen en ook niet overdreven heb.

Ik heb de eer met achting te zijn:

Uw Dw Dienaar,
T. A. F. VAN DER VALK.

Iets over de Posterij.

Het begint in de Binnenlanden van Solo en Madioen tot de algemeenheden te behooren, dat het nieuwe postwezen betreurd en naar den ouden toestand terug wordt verlangd.

Gaat men dan ook na dat tegenwoordig voor de Binnenlanden de Correspondentie dagen langer duurt dan vroeger, dan is die wensch niet onbillijk, en toch schijnt het de bedoeling blijkbaar met het nieuwe Postwezen te zijn geweest, om eene groote verbetering daartestellen.

Dat deze bedoeling niet bereikt is, spruit welligt daaruit voort; dat de zaak nog nieuw is, en ook omdat er geen genoegzaam toezigt bestaat.

Gaan wij de geregelde werking der telegrafie na, welke zeer stellig dan toch beneden het postverkeer moet worden gesteld, dan treffen wij daarbij aan een geregeld net van toezigt, welke ten eenenmale bij de posterij ontbreekt.

Ontstaan er klagten bij de telegrafie, dan is aanstonds een inspecteur op de plaats om de zaak te onderzoeken en in orde te brengen, maar bij de posterijen ziet men te vergeefs drukke en flinke inspecteur, om billijke klagten te vernemen en er op orde te stellen. *)

Zoude het daarom niet zijn nut hebben, om voorloopig en zoo lang de fonden of andere beletselen, eene eigene regeling beletten, het toezigt over het postwezen aan de ambtenaren der telegrafie optedragen — of deze de telegrafie en postkantoren zamen opnemen of de eerste alleen zal wel het werk niet bijzonder vermeerderen, terwijl het eigenlijk wenschelijk ware, om het geheele postwezen en de telegrafie onder een hoofd te vereenigen, als wanneer, met de noodige klem, beide takken zouden kunnen worden beheerd.

Er zouden dan hier en daar gebouwen kunnen worden opgerigt, waar beide takken van dienst in hetzelfde gebouw werden waargenomen, door hetzelfde personeel, terwijl de daaruit te ontstane bezuiniging zoude kunnen strekken tot vermeerdering van telegraaf-kantoren.

EEN LANDHUURDER.

Solo, 10 October 1864.

*) Wij houden dit denkbeeld voor niet zeer praktiesch, doch geven het gaarne in overweging. Een opmerking moeten wij echter maken; ze is deze, dat de eenige Inspekteur der Posterijen, dien Indie bezit teekenen genoeg heeft gegeven, om hem voor het verwijt van gebrek aan ijver te bewaren. De geachte inzender houde ons deze opmerking ten goede.

Red.

Landmail Berichten.

Nederland.

— De minister van justitie van het koningrijk Italië heeft dezer dagen de volgende aanschrijving aan de ambtenaren van het openbaar ministerie gerigt tegen het duel.

„Sedert eenigen tijd leest men in onze dagbladen bijna dagelijks van tweegevechten, die hier of daar in ons land plaats hebben; de bijzonderheden en gevolgen worden daarbij opgegeven, en zelfs de namen der strijders, even alsof het van belang wierd geacht, deze bekend te maken.

„Wanneer men vervolgens de verslagen van de strafregtspleging nagaat, ziet men niet, dat die soort van misdrijven door de geregtelijke overheid wordt vervolgd met zooveel spoed, kracht en onafhankelijkheid, als zij betoont bij het vervolgen van andere misdrijven, vooral van die welke zich dikwerf voordoen. Voor zulk eene handelwijze is geene reden te vinden; want het duel (daargelaten dat het verwondingen en moorden medebrengt en dikwijls geheele huisgezinnen in rouw dompelt) is op zich zelf volstrekt strijdig met de beschaving van onzen tijd, en tevens eene handtastelijke inbreuk op de bevoegheid van het staatsgezag.

„Er zijn, wel is waar, nog lieden, die het tweegevecht als een onmisbaar middel tot behoeding der persoonlijke eer en waardigheid beschouwen; volgens hen zou men niet anders zijne eer beveiligen en eene ondergane beleediging wreken kunnen, dan door zijn leven te wagen aan eene toevallige kans, die doorgaans ongunstig voor den uitdager is. Doch indien dat vooroordeel niet tegen gegaan, maar ontzien wordt, zal het meer gezag bekomen, en zal de geest van geweld en van opstand tegen de wet snel toenemen. Eene konstitutioneele regering kan nog minder dan eenige andere het duel toelaten; want zij is in haren aard niet anders dan de heerschappij der wet, onpartijdig toegepast op allen en in alle gevallen.

„Alzoo worden de ambtenaren van het openbaar ministerie uitgenoodigd, de tweegevechten krachtig tegen te gaan, opdat er behoorlijke voldoening aan de wet en aan de burgermaatschappij worde gegeven."

Bij de verdeeldheid die thans in het Parlement heerscht, meent men algemeen, dat die maatregel hoog noodig is, wijl men binnen kort tweegevechten te gemoet kan zien tusschen personen van hoogen rang, en waaraan ook zij zich niet zouden kunnen onttrekken, die voor den Staat op dit oogenblik onmisbaar zijn. Sommigen willen ook wel weten, dat die maatregel als een tegenhanger moet beschouwd worden op hetgeen in Pruissen voorvalt, waarop de regering in den laatsten tijd zeer gebeten is.

— Een duitsch blad zegt, dat de beruchte dépêches over de Heilige alliantie in den *Morning Post* openbaar gemaakt, vervaardigd zijn door zekeren Klindworth in Belgie Ik weet niet wat er van de zaak is. Deze persoon is een ler, die sedert 1848 in Brussel heeft gewoond. Voor dien tijd kreeg hij als politieke spion 10,000 fr. 's jaars, benevens reiskosten van den heer Guizot. Bij de uitbarsting der omwenteling van 1848 heeft men in de geheime archieven der regering brieven van Klindworth, houdende verslag der vertrouwelijkste gesprekken van den heer Thiers, verscheidene vreemde souvereinen enz.

Italië.

TURIJN, 16 Aug. De tijdingen uit Napels zijn bedroevend. De rooverij breidt zich in alle provinciën van dat rijk meer en meer uit, en had reeds vele lieden in rouw gedompeld, die onder de troepen een hunner kinderen of bloedverwanten verloren. De roovers, goed gewapend en geoefend, behielden op de troepen steeds de overhand. Verder berigt men, dat in alle deelen van het rijk roof, moord, gewelddadigheid aan de orde van den dag zijn. De hoofdstad zelfs was het tooneel van de grootste schandalen. Wat den toestand der politiek betrof, deze was dezelfde: diepe haat en verachting voor Piëmont, en groote bedrijvigheid bij de bourbonsgezinde partij. *Tijd.*

Duitschland.

Volgens het officiële dagblad van Weimar zou men op het punt zijn, van het eens te worden wegens een bestuur voor Sleeswijk-Holstein. Dit blad zegt goed ingelicht te zijn, en verzekert, dat Pruissen en Oostenrijk voorstellen zullen, om een voorloopig bestuur aan te stellen, bestaande uit drie leden, van welke ieder der beide duitsche groote mogendheden er een, en de Bond het derde lid benoemen zal. Holstein en Lauenburg zouden daarbij door bondstroepen bezet blijven. De universiteit van Kiel, die zich aan het hoofd der beweging in de hertogdommen gesteld heeft, zou zich met alle energie tegen een voorloopig bestuur verzetten. Zij zou in een harer vergaderingen het besluit genomen hebben, om de onmiddelijke installatie van hertog Frederik VIII te eischen. De vredelievende en waarlijk duitsche politiek van Oostenrijk, zoo leest men zou de overhand behouden hebben op de spitsvondigheden van Pruissen, dat, voor zooveel onoverkomelijke moeijelijkheden staande, van zijne inzigten en geheime plannen zou afstand doen.

— Bij de laatste verkiezingen in Pruissen had de pastoor Raddazt te Neustettin een twist met den heer Krüger in eene kiezersvergadering. De pastoor had de volgende stelling verdedigd: "De ministers en de koning zijn één, de koning en God zijn ook één; derhalve kan niemand een tegenstander van het ministerie en tegelijk een vriend van God zijn." De heer Krüger berispte den pastoor omdat deze den naam van het Opperwezen in de diskussie had gemengd, en beweerde, dat men, ofschoon tegen het kabinet stemmende, toch den koning getrouw kan zijn. Toen riep de pastoor uit: "De koning en het ministerie zijn één en indien uw God gedoogt dat gij van eene ander meening zijt, dan kunt gij niets anders dan een schobbejak wezen." De heer Krüger vervolgde den pastoor in rechten; de rechtbank van eersten aanleg oordeelde, dat de pastoor door het verdedigen van den waren God, slechts zijnen plicht had gedaan; maar in hooger beroep besliste het hof, dat de werkkring van den pastoor als geestelijke leider zich niet zoo ver uitstrekt, dat hij gemachtigd is, om en eene kiezersvergadering als zoodanig op te treden, in veroordeelde pater Raddatz tot eene geldboete van 15 thaler.

Engeland.

Ofschoon de geruchten blijven aanhouden, dat Grant naar Washington zou terugkeeren, heeft hij nog volstrekt geen bewijs gegeven, dat hij voornemens is zijne tegenwoordige positie te verlaten. Inmiddels is het vrij zeker, dat de tweede inval der Zuidelijken in Maryland veel ernstiger dan de eerste is, en het Noordelijk goevernement groote bezorgdheid inboezemt. De zuidelijke troepen, wier aantal niet met zekerheid bekend is, hebben voor zoo ver men weet, reeds groote verwoestingen aangerigt en o. a. de geheele stad Chambersburg aan den noordelijken oever van de Potomac in de asch gelegd, omdat de inwoners niet in een paar uren 100,000 dollars in goud of 500,000 dollars in banknooten konden bijeenbrengen. Twee duizend inwoners dier plaats dolen nu, ten gevolge van die verwoesting, zonder huisvesting rond. De goeverneur van Pennsylvanie heeft de wetgevende magt tot een buitengewone zitting bijeengeroepen, ten einde middelen van verdediging te beramen, en naar men verder berigt zou Hooke, een der generaals van het leger van Sherman, naar Pennsylvanie zijn ontboden, om aldaar het bevel over de troepen te aanvaarden.

LONDEN, 9 Aug. Gisteren werd op de Teems een proeftogt gedaan met het nieuwe stoomschip: de Connector. De rezultaten waren zeer voldoende. Het schip is gebouwd op een wijze, alsof het uit verschillende schepen is zamengesteld, die door middel van grendels aan elkander verbonden zijn, en die naar verkiezing worden losgemaakt. Ieder der afdeelingen vormt dan een afzonderlijk schip, voorzien van mast en tuigaadje en is, behalve het roer, dat gemakkelijk ken worden aangebragt, geheel voltooid. De uitvinder stelt zich bij die nieuwe manier van bouwen ten doel, om het goedkoope steenkolenvervoer te vergemakkelijken. Door middel van den Connector kunnen, volgens den uitvinder, zeer veel kosten bespaard worden, omdat zoodra het schip aankomt in de haven, waar de lading gelost moet worden, dat gedeelte van het schip waarop de stoommachines en de geriefelijkheden voor de bemanning zich bevinden. dadelijk kan worden losgemaakt en dus naar huis terugkeeren, terwijl men nog bezig is de lading te lossen. Tegen den tijd, dat dit terugkeerend gedeelte van het schip eene noordelijke haven bereikt heeft, vindt het daar weer het andere gedeelte geladen, hetwelk dan weer er aan wordt vastgemaakt, zoodat het schip op nieuw geladen de terugreis kan voortzetten. Op die wijze kan ééne stoommachine en ééne bemanning het werk voor drie gewone schepen doen; de een laadt, de andere lost en de derde maakt de reis. Behalve die bezuiniging heeft het schip nog een voordeel in de gemakkelijke beweging, daar het door het punt van verbinding tusschen de verschillende afdeelingen in staat gesteld is om gemakkelijk de bewegingen van het water te volgen. Een ander voordeel is dat zware ladingen van een zeker gewigt in schepen van dit nieuwe stelsel met minder waterdiepte vervoerd kunnen worden dan in gewoon gebouwde schepen, die voor een gelijk gewigt bestemd zijn. Ofschoon de Connector gisteren eerst in den Teems een eersten proeftogt deed, heeft het schip reeds een reisje langs den Oceaan gedaan en ten volle aan de verwachting van den uitvinder voldaan.

— Het officiëele dagblad van Warschau deelt de uitkomst mede van het geregtelijk onderzoek ter zake van verscheiden personen, die gevat waren als deel hebbende aan het voormalige revolutionaire komité van Polen. Volgens die mededeeling heeft zekere Traugutt, geboortig uit Litthauen en vroeger majoor bij het russische leger, sedert den 10n October ll. aan het hoofd van dat bestuur gestaan. Onmiddelijk onder zijne bevelen stonden negen hoofdambtenaren, alsmede een sekretaris met een bureau voor de briefwisseling met de provincien van het koningrijk Polen en met de oud-poolsche gewesten van het russische keizerrijk. Vóór 10 October ll. waren die hoofdambtenaren gewoon, elkander op het binnenplein van het gebouw der hoogeschool te Warschau te ontmoeten; later werden voor hunne onderlinge gedachtenwisselingen en het overbrengen van mededeelingen vrouwen gebezigd; en hiervoor zijn vooral vier dames werkzaam geweest. Al de personen, welke tot het aldus ingerigte bewind der revolutionnairen behoorden, zijn door den krijgsraad ter dood veroordeeld; dit vonnis is echter alleen bekrachtigd voor degenen, die de hoogste posten hebben bekleed. Van dezen zijn verscheidene voortvlugtig; de anderen, vijf in getal, hebben den 5n dezer te Warschau de doodstraf ondergaan, Deze vijf zijn: de gemelde Traugutt, de ingenieur Krajewski, de schoolmeester Zulinski en twee beambten van den waterstaat, met name Toczijski en Jesioranski. Voor alle anderen is de doodstraf veranderd in deportatie naar Siberië. De vier boven bedoelde dames hebben insgelijks gratie van de doodstraf gekregen, maar zijn tot dwangarbeid in Siberië verwezen. Het aantal der in het officiëele blad genoemde personen is acht en dertig.

Gemengde berichten.

Uit Bern wordt gemeld dat de Schreckhorn, in 1861 voor de eerste maal beklommen door een Engelschman, den heer Lostie Stephen, thans voor de tweedemaal is bestegen. Drie leden van den Zwitserschen Alpenclub hebben dit waagstuk ondernomen; zij zijn de heeren Edmund von Fellenberg, professor Albi, beide alhier woonachtig, en Germer, predikant te Grindelwald. Wijders bericht men, dat onder de vreemde bezoekers geen enkele, voor zoo ver bekend is, zoo vele hooge bergtoppen heeft bezocht als Mej. Walker uit Liverpool. Na den Finsteraarhorn, Monte-Rosa en Montblanc te hebben bezocht, heeft zij dezer dagen ook de Jungfrau en den Eiger beklommen. — Te Wehlau heeft zich voor eenige dagen weder een staaltje voorgedaan van de verregaande gewelddenarijen, waartoe vele Pruissische officieren zich schijnen geregtigd te achten. De sergeant Hermann had verzuimd, den luitenant der Uhlanen v. Sasse bij diens binnentreden in een logement de gewone militaire eer te bewijzen, door van zijn stoel op te staan. De officier nam hieruit aanleiding, om den sergeant te bevelen hem naar de hoofdwacht te volgen. Een luitenant der landweer, de heer B., en een broeder van den sergeant, zagen in het voorgevallene geene reden om dezen te arrestéren, en trachtten de zaak met v. Sasse bij te leggen. Deze zag daarin echter een verzet tegen zijn bevel, en begaf zich naar de hoofdwacht, van waar hij weldra met twee Uhlanen met blanke sabels gewapend terugkeerde. De sergeant had zich intusschen van daar verwijderd, en nu viel v. Sasse met zijne Uhlanen den landweer-luitenant en den broeder van den sergeant aan, en liet hun sabelhouwen op het hoofd en in 't aangezigt toebrengen, zelfs nadat zij reeds zwaar gewond waren neêrgevallen. Hierop liet hij de mishandelden naar de hoofdwacht brengen, waar zij intusschen dadelijk weder in vrijheid werden gesteld, daar de commandant het met den directeur der politie eens was, dat er geene reden bestond, om de zwaar gewonden in hechtenis te houden. Twee heelmeesters hadden drie uren werks met het toenaaijen en verbinden der wonden.--Het Hollandsch publiek wordt gewaarschuwd voor een troep rondreizende vreemde kwakzalvers, die van Franschen oorsprong zijn en op de kermissen de menschen met eene nieuw soort galvanische kettingen, die voor rhumatisme enz., ja voor alle kwalen goed zijn, komen opligten. Hunne, waar verschilt veel van deechte Goldberger kettingen! — Te Berlijn werden jaarlijks vijftig menschen door watervrees aangetast ten gevolge van dollehondsbeten. Na de verordening, waarbij het verboden is honden zonder muilkorf te laten loopen, is dat getal niet meer dan vier. Ook het aantal honden, dat door de beten van anderen dol werd, is in dezelfde verhouding verminderd. — Het *Thierschützverein*, dat zich nu te 's Gravenhage geconstitueerd heeft, deed misschien wèl, indien het zijne pogingen allereerst aanwendde, om zoodanige verordening ook in den Haag te doen invoeren; welligt vond zij elders navolging. Zij het ook alleen ter wille van de honden, wij menschen zullen tevreden zijn indien wij er dan ook maar in de tweede plaats van profitéren kunnen. Hoe edel en wenschelijk het ook zijn moge te waken, dat er geen ezels geslagen worden, een weinigje zorg, dat geen menschen door dolle honden gebeten worden, zou niet zoo geheel buiten den kring der bemoeijingen van de vereeniging tot bescherming van dieren liggen. Wij zouden bijna geneigd zijn als argument haar met den duitschen dichter toe te roepen: Wir sind halb Engel *halb Thier*. — Het gemeentebestuur van Mexico heeft aan de Fransche troepen een reusachtigen bowl punch aangeboden, die bereid was uit 600 flesschen cognac, 1200 flesschen malaga, 600 flesschen rum, 2500 stuks citroenen, 1000 pond suiker en 200 gestooten muskaatnoten. Op deze punchzee dreef een scheepje van rozenhout met een knaap er in. In een uur was het marmeren bassin leeggedronken. — Door den raad van beheer der nederlandsch-indische spoorwegmaatschappij, is aanbesteed de levering van 3000 ton spoorstaven met eindverbindingen en haakbouten. De firma Dorledst en Co. de la Sambre, te Mabeuge, was voor elk perceel de minste inschrijver, voor, *f* 94,235, elk perceel van 1000 ton. — Het aantal personen die dit jaar ter gelegenheid van den Napoleonsdag verzoek hebben gedaan om de orde van het Legioen van Eer, is niet minder dan *negentienduizend*. — Op bevel des keizers zal de instelling der spaarkassen geheel nieuw georganiseerd worden en in overeenstemming gebragt met de behoeften van den tegenwoordigen tijd. Er zullen ook spaarbanken worden opgerigt. — Volgens statistieke opgaven van het bestuur der posterijen zijn aan brieven in het jaar 1852 voor 181 millioen, in het jaar 1863 voor 290 millioen, aan dagbladen en drukwerken in 1852 voor 94,860,666, in 1863 voor 212 millioen francs verzonden; te zamen genomen heeft de post aan voorwerpen van allerlei aard in het jaar 1852 voor 276,301,741, in 1863 voor 590,700,000 francs vervoerd. — Door Meijerbeer was bij uitersten wil, zoo als men zich herinneren zal, de opvoering en uitgave toegestaan van zijne jongste opera L'Africaine. Thans is een contract gesloten tusschen de weduwe van den beroemden componist en den heer Perrin, directeur van de Keizerlijke Opera. Deze compositie wordt dadelijk ingestudeerd, en de eerste opvoering mag men te gemoet zien in Februarij des volgenden jaars. — Voor de brug van Alma en de Keizerlijke stallen, op den hoek der Rue de la Vierge en van den boulevard du Champ de Mars, vestigt de algemeene aandacht zich op een kleinen spoorweg, die een volmaakten cirkel, met een boog van tusschen de vijf en zes ellen beschrijft, in weêrwil waarvan de met talrijke personen bezette wagens, die door een zeer klein stoomwerktuig met verwonderlijke snelheid worden voortgestuwd, nooit uit het spoor geraken. — Tien jaren geleden werd door drie menschenvrienden te 's Hage het ontwerp gevormd om, in navolging van hetgeen in het buitenland met het beste succes werkte, ook daar een gesticht voor minderjarige idioten op te rigten. Na veel moeite en inspanning werd hun ijver met een goeden uitslag bekroond, en ieder, die het geneeskundig gesticht en de daaraan verbonden dagschool voor minderjarige idioten alhier heeft bezocht, zal hulde moeten brengen aan de onvermoeide zorgen, door de directie aan dat gesticht besteed. Uit het vierde verslag over het gesticht en de school, loopende over de jaren 1862 en 1863, blijkt dat vele bezwaren, waarmede de directie vroeger te kampen had, thans grootendeels zijn verdwenen. Zij mag zich thans er in verheugen, een directeur en een onderwijzer te bezitten, die hunne betrekking niet als eene tijdelijke broodwinning, maar als eene levenstaak vervullen. Na een beknopt overzigt van het personeel van het gesticht en op de school, komt het verslag tot de eigenlijke bevolking. Wanneer men dit gedeelte van het verslag doorloopt, kan men eenig denkbeeld erlangen van de moeijelijke taak, door de hoofddirectie te vervullen. Daar de stichting geneeskundig en opvoedkundig beide is, is de directie natuurlijk genoodzaakt af te wijzen of verwijderen daar, waar geen genezing of opvoeding meer mogelijk is. In het verslag komen eenige opmerkingen nopens de verpleging voor, waaruit blijkt, dat veel meer kinderen, meer of min verbeterd en ontwikkeld, de stichting hebben verlaten dan er, aan het eind van een langdurig kinder- of plantenleven, zijn uitgedragen naar hunne laatste rustplaats. Treffende bijzonderheden vindt men in het verslag nopens den toestand der verschillende in het gesticht opgenomen of daaruit ontslagen kinderen. Op 1 Januarij 1862 waren in het gesticht aanwezig 34 kinderen en op 1 Januarij 1863, 32. De dagschool werd op 1 Januarij 1862 bezocht door 24 kinderen en op 1 Januarij 1864 door 20. Onder de leiding van den heer van der Putten, wordt het onderwijs op de doelmatigste wijze gegeven. Uit eene bijlage tot het verslag blijkt, dat er in Rusland een idiotengesticht bestaat, voor ongeveer 20 verpleegden; in Denemarken 3, te zamen voor 65 verpleegden; in Engeland 7, voor 400; in Schotland 2, voor 50; in Frankrijk 2, voor 25; in Pruissen 5, voor 80; in Oostenrijk 1, voor 25; in Beijeren 2, voor 79; in Saksen 3, voor 124; in Wurtemberg 2, voor 125; in Hannover 1, voor 25; in Zwitserland 3, voor 40, en in Nederland 1, voor 35 verpleegden, te zamen 33 gestichten, voor 1084 verpleegden. De eenige bekende dagschool voor idioten is de school hier ter stede. — Onlangs ging de meid van dr. Diephuis, te Dragten, omstreeks middernacht een dame te huis brengen en ontmoette op haren weg niets wat haar deeren kon; doch alleen weder huiswaarts keerende, sprong haar een groote kerel tegen het lijf, die haar bij den arm greep en in de Friesche taal zeide: meisje! wil jij eens wat zien? Tegelijk trok hij uit zijn vest een groot blinkend ding, dat veel op een slagtmes geleek, waardoor de meid zoo verschrikkelijk gilde, dat de enkele menschen, die nog wakker waren, buiten kwamen. De meid worstelde zich los, doch de aanrander greep haar weer en zeide: „neen, jou moet dat diens ens sjoen." De meid gilde nog harder en ontkwam door een ferme ruk. In de grootste benaauwdheid kwam het verschrikte meisje te huis, en de doctor moest haar onmiddelijk spiritus en bruischpoeder toedienen, en toen zij een beetje tot bedaren kwam, vertelde zij, dat er een kerel haar had willen vermoorden. De doctor waarschuwde de nachtwacht, ten gevolge waarvan de gansche politie, bestaande uit twee man, op het onderzoek uittoog. Wat vond men? Niets. En wat was er gebeurd? Een boer, die van de harddraverij terugkeerde, gevoelde zich gelukkig dat hij de premie gewonnen had; hij had die tusschen zijn borst en zijn vest zitten, en wie hem nu te gemoet kwam die moest zijn prijs bewonderen. Zoo ontmoette hij ook de meid van der doctor en hield haar zijn prijs voor de oogen; deze dacht dat het een scherp mes was en . . . . . wat was het? een zilveren vischspaan. De politie heeft, na bekomen inlichting, aan de zaak geen verder gevolg gegeven. — Uit het officiëel rapport van den *Board of Trade*, betreffende de spoorwegen, blijkt het volgende: Op ult. december 1863 was eene gezamenlijke spoorweglengte van 12,322 mijlen, zijnde 771 meer dan een 1862, voor het openbaar verkeer opengesteld. Het aantal passagiers, hetwelk in 1862 bedroeg 180,485,721, was in 1863 gestegen tot 204,699,466, waaronder ongeveer 23 millioen passagiers der eerste, 57467,665 der tweede en 121,872,398 der derde klasse. In laatstgenoemd jaar werden vervoerd ruim 3 millioen stuks hoornvee, 7,700,000 schapen, ruim 2 millioen varkens en ruim 32 millioen tons aan mineralen en goederen. Er hebben in het geheel in 1863 geloopen 4,675,633 treinen. De ontvangsten aan passagiers-vrachten beliepen in 1862 12,295,273 pd. st. en aan goederen 12,837,110 pd. st., respektivelijk tegen 15,216.573 pd. st. en 16,634,869 pd. st. in 1863. — De bewonderaars van Gounod's Faust zullen met diep leedwezen vernemen, dat die beroemde komponist thans in het krankzinnigengesticht te St. Cloud is geplaatst. Men zegt, dat Gounod reeds vroeger aan verstandsverbijstering heeft geleden. — Nabij Grenoble heeft eene moeder hare drie kinderen, waarvan een 7, het tweede 5 en het derde slechts een half jaar oud was, in de Saulne geworpen, en is daarna volk men kalm bij haren man teruggekeerd. Het jongste kind had zij van de min gehaald, bij welke het besteed was. Dadelijk in handen der justicie gekomen, heeft zij zeer bedaard gezegd, dat zij hare kinderen verdronken had, om hun een behoeftig leven vol zorgen en verdriet te besparen. Daar haar man bemiddeld is, denkt men aan krankzinnigheid. — Gelderland telt ongeveer 140 steenbakkerijen. Die te Eibergen leverde af 1,125,000, die te Ermelo 1,500,000, die te Hattem 3,360,000, die te Herwijnen 4,500,000, die te Huissen 17,300,000, die te Hurwenen 5,500,000, die te Kesteren 2,000,000, die te Lienden 8,000,000, die te Millingen 7,600,000, die te Rheden 9,300,000, die te Valburg 414,700,000, die te Beuningen 8,000,000, die te Wadenoijen 1,200,000, die te Zuilichem 4,750,000, die te Gent 40,000,000, te zamen ruim 114 millioen steenen. Stelt men de 1000 gemiddeld op *f* 9 dan vertegenwoordigen die steenen een kapitaal van ruim een millioen gulden. — In Gelderland worden nu, tegen mogelijke overstroomingen, vlugtheuvels opgerigt, en wel te Wamel 1, in de gemeente Kerkwijk 3, te Heerewaarde 1, in de gemeente Appeltern 3, onder Altfors 1 en in de gemeente Drumel 1. Te Wamel is er reeds 1 aanwezig. — Noord-Holland had gedurende jaren *overmaat* van vrouwelijke bevolking. In 1863 merkte men zekere neiging op tot vermindering van dien overmaat. Het cijfer der levenloos geboren kinderen was in 't vorige jaar, even als in 1862, opmerkelijk groot. — Het water in de 16 groote, aan kerken belendende, regenbakken te Amsterdam is nu geheel vrij van looddeelen. 't Getal der schuiten, „waterhaalders" genoemd, waarmede Amsterdam van Vechtwater wordt voorzien, was in 't vorige jaar 1033 en een jaar vroeger 890. Het duinwater was in 't begin van 1863 door organische bijmengselen gekleurd en in 't midden des jaars van eene ongewoon hooge chloor-gehalte en van onaangenamen smaak. — Te Arnhem wordt thans de bouw van den nieuwen schouwburg met alle kracht voortgezet, en met den meesten spoed worden de muren opgetrokken. De aannemer heeft een vreemd middel uitgedacht, om de kalkbereiders vlug te doen werken; hij heeft een vioolspeler geëngageerd, die den geheelen dag speelt, waarbij het werkvolk dan zingt. — Friesland telde in 't afgeloopen jaar 111 baardscheerders, 129 modisten, 21 suikerballenmakers, 82 haarsnijders, 53 verlakkers, 15 paruikmakers, 18 couranties, enz.— Onlangs werd door de dagbladen melding gemaakt van het bestaan eener israël-kolonie van ongeveer 70 familiën in het zuidelijk gedeelte van Mesopotamië, in de streek, waar zich eenmaal Babylon bevond. Wij kunnen er thans het volgende bijvoegen, deels ter rektificéring, deels tot aanvulling. Bedoelde familiën zijn geen eigenlijke Israëlieten, maar Karaïten. Gedurig werden zij, doch te vergeefs, door de bevolking gedwongen om hunne godsdienst te verlaten, en ten einde nu vérdere vervolgingen te ontgaan, zonden zij twee afgevaardigden naar den te Jeruzalem vertoevenden oudheid-vorscher Abraham Fircowich, ten einde van hunne geloofsgenooten, de Karaïten, eene ondersteuning van 30,000 piasters, ten behoeve hunner emigratie naar Jeruzalem, te erlangen. Later, zeggen zij, zouden zij elke hulp kunnen ontberen, naardien zij, de vrouwen niet uitgezonderd, bedreven zijn in het maken van perzische divans.

Te Chelworth bij Guilford is een buskruidfabriek in de lucht gevlogen. Twee arbeiders gedood en verscheidene gebouwen vernield. — In Brazilie zijn twee steenkolenbeddingen ontdekt, te zamen eene uitgestrektheid van 72520 bunders bestaande.—De toestand van Garibaldi is zeer ongunstig; hij kan niet gaan en moet van de eene plaats naar de andere gedragen worden. — In Venetie is eene geheele bende valsche munters ontdekt, zij vervaardigden namelijk heele en halve gouden Napoleons. Pruissen en Oostenrijk schijnen wel wat water in den wijn te doen. Zij zullen de keus van den vorst van de hertogdommen aan de bondsvergadering overlaten.— In een onzer Oostelijke Provinciën heeft men gemeend een vurig meteoor waar te nemen, dat zich zeer snel door de lucht bewoog, zich vervolgens in eene menigte gekleurde bollen verdeelde en dan als vuurpijlen verdwieen. Dit berigt verspreidde zich bliksemsnel door geheel Nederland. Later bleek het eene, bij gelegenheid van de volksfeesten te Deventer opgelaten, luchtbol te zijn, waaraan een mandje met vuurpijlen hingen die eindelijk werkelijk afgingen. — Van 16 tot 19 Augustus wordt de Alg. vergadering der Geldersche Maatschappij van landbouw gehouden, bij welke gelegenheid, buiten eene groote tentoonstelling, allerlei feesten zullen gehouden wörden. Muziek en dans zullen waarschijnlijk meer tijd vullen dan de landbouwzaken. Men vleit zich dan ook, dat Z. M. de koning daar komen zal. — Zondag heeft Z. M. de Godsdienst oefening in het Kamp te Millingen bij gewoond, waarheen vooraf de troepen van alle kanten op marsch ware. — Te Minertsga heerschen de pokken onder de schapen en in Zeeland onder de menschen. — Hendrika Holle moet dood, omdat zij haren man vergiftigd heeft. — HOOGST BELANGRIJK NIEUWS: Z. K. H. de grootvorst troonsopvolger van Rusland zal bij zijne tante de kon. Wed. ter kerk gaan. — De suiker was te Londen den 5den Aug. heel flaauw. De gezouten huiden iets hooger in prijs. — De hertog van Augustenburg is de eenige der pretendenten voor de kroon der hertogdommen, die door den keizer van Oostenrijk wordt ondersteund. — De kroonprins van Pruissen krijgt de reddings medaille voor 't redden van een soldaat. 't Is toch goed, dat koningszonen zwemmen kunnen, 't geval zou zich kunnen voordoen, dat ze eens naar een zinkende kroon moesten duikelen.

— Het hof *Court of Probate* genaamd beschikte onlangs over eene erfenis ter gunste van de bloedverwanten eens mans, die zijne echtgenoot tot universele erfgenaam had wenschen te maken, doch zijn doel gemist heeft door de volgende omstandigheden: Zondag jl. plotseling in de kerk ongesteld geworden zijnde, had hij te huis nog den tijd om stervende te schrijven: „al mijn eigendom aan mijne vrouw", welke woorden hij onderteekende. Twee dienstboden, die zich in de kamer bevonden, moesten dienen als getuigen, doch mevr. Salt (de naam van den man) was zoo zeer bevangen, dat zij en hare dienstboden aan niets dachten, dan om haren man bij te staan, en toen niets baatte en hij overleden was, teekenden de dienstboden hunnen naam op het stukje papier, dat geldig zou geweest zijn, indien zij het gedurende zijn leven hadden gedaan, doch nu van geene waarde is. De weduwe is thans van alles verstoken.

SCHEEPSBERICHTEN.

Aangekomen Schepen te Samarang.

DATUM.	VLAG.	BENAM.	NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDER.	VAN	DATUM.
13 Oct.	Engels	Bark	Reflect	G. N. Deslandes	Singapoe	6 Aug.
15 „	Ned. Ind.	Bark	Denok Bieutang Toedjoe	Intje Lanang	Pontiana	2 Oct.
16 „	„	Stoomboot	Koningin der Nederlanden	E. Lewis	Batavia.	15 „
16 „	„	Stoomboot	Singapore	M. H. Munnich	Soerabaija.	15 „
17 „	„	Schoener	Mari nna	Amat Srang	Indramaijoe.	12 „
17 „	Ned.	Schip	Zeemanshoop	J. Bieniessen	Batavia.	13 „
19 „	Hanovers.	Bark	Verden	C. W. Koppermann	„	15 „
19 „	Engels	„	Leonidas	Sewell	„	15 „

Vertrokken Schepen van Samarang.

DATUM.	VLAG.	BENAM.	NAMEN DER SCHEPEN.	GEZAGVOERDER.	NAAR
13 Oct.	Ned. Ind.	Stoomboot	Samarang	Katiebin	Jawana.
15 „	„	Bark	Ellen	F. A. P. Wentholt	Batavia.
15 „	„	„	Saijan Maskoor	Intje Abdul Radjak	Gressee.
16 „	„	„	Alnoer	Sech Sultan Bin Moh. Marzoekie	Batavia.
16 „	Ned.	„	Nicolaas Witsen	J. Portengen	Soerabaija & Nederland..
16 „	Ned. Ind.	„	Aesah	Hadjie Mohamat Taha	Riouw.
17 „	„	Stoomboot	Singapore	M. H. Munnich	Batavia.
18 „	„	Bark	Fathool Barie	Sech Abdulla Bin Salim Biljoen	Gressee & Soerabaija.
18 „	„	Stoomboot	Koningin der Nederlanden	E. Lewis	Soerabaija.
19 „	„	Bark	Seeng Goan	Liem IJoehok	Indramaijoe.
19 „	Ned.	Schip	Willemina en Clara	C. Abrahamsz	Soerabaija & Nederland.
20 „	„	„	Kosmopoliet	J. Koning	Nederland.
20 „	„	Bark	Provincie Drenthe	B. H. Boer	Batavia & Nederland.
20 „	Ned. Ind.	„	Djoedool Barie	Sech Abdulla Babeheer	Cheribon.

Burgerlijke Stand te Samarang,

van af den 14den t/m den 21sten October 1864.

IN ONDERTROUW AANGETEEKEND:

J. A. Beem oud 68 j. met E. Coops, Wettig gescheidene echgenoot van A. D. van Rees oud 45 j.

GEBOORTEN:

C. W. Scipio, geb. Beer, z.— C. H. J. Bronkhorst, geb. Frederiksz, d.

ERKENDE NATUURLIJKE KINDEREN:

1 z.

OVERLEDEN

A. C. Klerks, Wed. van A. Badenbroek, oud 43 j.— W. C. E. Thuken, Wed. van H. de Vogel, oud 33 j.— E. M. E. Saaijmans, Echt., van Schmidt, oud 27 j.— L. C. Fredriksz, m. oud 16 j.— H. E. C. Muller, z. oud 5 m.— L. Lustmau, d. oud 5 j— J. J. T. van Cuijl, z. oud 8 j.— P. F. Barbier, z. oud 1 m.— K. Portland, m. oud 28 j.— J. Niels, m. oud 25 j.— L. Lolowan, m. oud 29 j.— L. Haan, d. oud 6 j.— F. A. Holbrecht, m. oud 26 j. J. E. Porrio, d. oud 4 m.

Aangekomen en vertrokken Personen.

van den 14den tot en met den 21sten October 1864.

AANGEKOMEN:

Mej. J. F. L. Hultner, F. H. de Tamars Testas, M. J. Brugman, Jhr. G. F. van de Poll, P. A. O. van Waveren Pancras Clifford, H. C. Maurenbreher, A. Walland, Mollier, Warmoltz, Ronkes en fam. Raaft, J. Schwendimann, A. G. Brandon, Mevr. Neijs, Mej. C. Velsink, Johannes en fam., G. L. Frekriksz, W. Worthington.

VERTROKKEN.

J. G. Lintz, H. van Goenhoven, J. S. F. Roosendaal, P. A. van Goor, Mej. Pichel, J. G. Massi & dochter, W. A. Heermans, W. F. Dohne, H. Teeuwsen, F. H. de Tamars Testas, Mr. J. Gerdes Oosterbeek.

PROTESTANTSCHE EEREDIENST.

H. Nachtmaal voor de Nerderduitsch Gemeente.

ZONDAG den 23sten OCTOBER 1864,

des voormiddags te half negen ure,

Ds. VAN HENGEL.

ROOMSCH-CATHOLIEKE EEREDIENST

ZONDAG den 23sten OCTOBER 1864,

Eerste H. DIENST, *'smorgens 7 ure.*

HOOG DIENST, *om half negen ure.*

LOF, *'savonds om half zes ure.*

Marktprijzen te *Samarang.*

Koffij, *f* 39.— p. pic.
Suiker, No. 16 *f* 17.— per pic.
Indigo *f* 4.70 pr. Amt. ℔ voor qualiteit.
Koe-Huiden, *f* 56.— } per codie.
Buffel-Huiden, *f* 46.— }
Staartpeper *f* 45.— per pic.
Rijst, No. 1 *f* 185.— à *f* 195 — } Per kojang van 28 pikols zonder zakken.
„ carga *f* 155.— à *f* 175.— }
Klapper-Olie, *f* 29.— } per picol.
Katjang „ *f* 26.— }
Rotting, *f* 9.— à 12.— per pic.
Wisselkoers op Nederland 104½ à 104¾.

Korrespondentie.

Zijn ontfangen:
Een antwoord aan Marsch en *Alias Sinjo Nikodemus.*

Gedrukt en uitgegeven bij de Groot, Kolff & Co., Samarang.